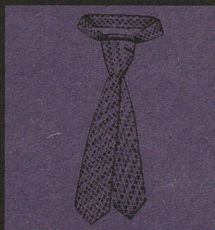

formes
del cercle

Sebastià Alzamora

Col·lecció Poesia de Paper

35

Formes del cercle

Sebastià Alzamora

Palma 1996

x-51-041379-9

© del text: l'autor, 1996

© de l'edició: Caixa de Balears «Sa Nostra» i Universitat de les Illes Balears, 1996

Directors de la col·lecció: Francisco J. Díaz de Castro, Perfecto Cuadrado i Albert Ribas

Disseny: Jaume Falconer

Edició: Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic. Campus universitari. Cra. de Valldemossa, km 7.5. 07071 Palma

Impressió: Taller Gràfic Ramon. Carrer de Jaume Balmes, 39 i 43. 07004 Palma

DL: PM/ 114-1996

Llucmajor, 1972. Llicenciat en Filologia Catalana per la Universitat de les Illes Balears. Actualment resideix a Barcelona, on segueix cursos de doctorat a la Universitat Autònoma (té la intenció de dedicar la seva tesi doctoral a l'estudi de l'obra de Llorenç Villalonga) i treballa com a responsable de la Biblioteca de Poesia Catalana de la Fundació Pere Vergés.

L'any 1993 obté el premi Salvador Espriu per a poetes joves pel seu llibre *Rafel*, que va ser publicat el 1994 per Edicions 62. Ha tingut cura del volum d'articles periodístics *El mirador*, de Jaume Vidal Alcover, publicat el 1995 per l'Obra Social de la Caixa de les Balears a la col·lecció «Tià de Sa Real». Aixímateix, col·labora habitualment al suplement cultural del *Diari de Mallorca*, i a les revistes *Lluc*, *El Mirall* i *Serra d'Or*.

Els poemes que recollim aquí procedeixen de *Rafel*, així com d'un llibre anterior, inèdit, titulat *Bicefàlia* i coescrit amb Pere Janer, i també del pròxim poemari de Sebastià Alzamora, que portarà el títol d'*Apoteosi del cercle*.

JERUSALEM A LA TESTA

Ara, tan sols ara, el temps esmerçat
en esguardar aquell altre li semblava
mort, aberrant, caduc, i li deixava
sobre la llengua un regust llarg de gas.
Per un moment, palplantat a l'andana,
va imaginar -no sabia ben bé
per què- que aquell rostre, el d'aquell estrany,
el capmenava dret a confidències
sense reserves: tot d'una l'hauria
volgut seguir, fidel, amb les avarques
plenes de macs i veure'l, sol amunt,
liquar-se sobre l'arena roent:
bell però sobri, refer-lo amb dolls mínims
de vi i sal. Mes tot ho trobava fútil,
ara, quan tots dos havien pujat
en un mateix vagó, quan s'encabien,
cauts, en seients acarats: la frisor
dels seus posats, la temença, el silenci...

(De *Bicefàlia*)

AVUI, FUNCIO

Sobre els palmells pols groga, de resina,
i els rulls tibats enrere, relligats
en una cua agraciada. Trompetes.
Saltes. Al fons, sobre la pista bruta,
els elefants, àvids, toquen a mort.
Els ulls del temps, com els d'un nin, es clouen:
a mi també em sembla brunzir. Tu clames:
-Avui, funció. Ahir, l'amor. Demà, Llätzer!

(De *Bicefàlia*)

ATARÀXIA

Secretament, encara amb les pupil·les

emmetzinades de platja i cloïsses,
retornarà sobre els seus propis rastres
damunt l'arena. Anirà distant, calm,
sempre a redós d'albons, calius i onades,
reescrivint els vicis dels amants
en quaderns com converses violentes.
Arrambarà el cos a la matinada:
voldrà pintar-se d'aram les espatlles
i renovar els compromisos d'absència
amb un posat coratjós, com d'antuvi.
Encetarà llibres, un inventari
i un soliloqui, però vindran tots
molls, amarats d'alcohols i resines,
muts i a la gàbia. Amb fina lleugeresa
passarà comptes de besos i vànoves,
i altra vegada farà cap a casa:
un caminar distret, ulls amb sordina.

LA INFRACCIÓ

Amb totes dues mans, arreplegàrem

grapats de terra, i els vam deixar anar
des dels balcons de l'antic far, amb vent
bellugadís, juganer, atrafegant-nos
els moviments: la caiguda del nacre,
pèls contra seda, quart creixent: audàcia.
Molt ens vam beure, de sol a sol. Pocs
instants després, dempeus, embolcallat
en els més nobles propòsits, en guix
vas començar a escriure *amor* pels barrots
de la barana, i sobre la carn meva,
i fou aquest el teu poema més
il·lustre. Tot just llavors et van créixer
aquelles ales d'atrezzo -que tu,
llosc, presumies reals- al damunt
de les espatlles: saltares, Ícar
Iscariot, desatenent els crits
que jo et llançava, i vas estavellar-te
penyes avall, timbes avall, giscant,
morint, morint com moren els impurs:
amb la veu, ronca, fendint les esquerdes
del roquissar.

Sol en el far, he hagut
d'acceptar, temps envant, que el nom d'un home
es pot sotmetre a la unció d'un sol mot,
sacre i corpori com una gran terra.

I. LA MORT

Si
alguna
vez
muero
quiero azaleas encima de mí
quiero una ausencia de cruces
azaleas encima de mí.
Pedro Casariego Córdoba

I

Avui ha fet cinc anys que et vas morir:
avui, també, t'hem visitat la tomba,
que s'alça blanca, un punt tumultuosa
-amb la innocència del plany per disculpa-,
a la part nova d'aquest cementiri
tan provincià i tan ple de femta humana.
Rafel, tan sols tenies disset anys
quan conegueres el gust de la teva
sang. Jo en tenia setze, i en saber-ho,
vaig assumir la llei de trespasar aceres
considerant el final de les coses,
comptant rajoles petites com vides.
Una ambulància anunciava el teu coll
trencat, a entrada de capvespres, i tots
ens abraçàvem: l'esvalot precis
de la caiguda. Ara han passat cinc anys
i t'hem vingut a veure, altra vegada,

ritualitzant la batzegada dúctil
d'una ampla absència. No hem dit massa coses:
hem definit la talla d'una espera
com definírem, cinc anys endarrera,
la pauta exacta dels mesos de maig,
que sempre vénen amb aire de tu.
Concisos, t'hem deixat damunt la llosa
el pes feixuc d'un bon grapat d'aceres.

(De *Rafel*)

II

Cantaren misses, per tu, i les campanes

d'aram et van dir el nom, com pertocava.

Un sacerdot va provar d'ocultar,
amb mots com jungles, el fet que ja sols
fossis un cos que es podria. I nosaltres,
esmoreïts d'acabar amb la infantesa
acoltellada, assistírem l'ofici:

férem lectures bíbliques, estúpides,
amb les butxaques farcides de llàgrimes,
amb els canells enravenats de sang
teva damunt el sòl d'una avinguda.

La vella església era de gom a gom,
com quasibé tot era exagerat
en aquell dia, tot un xic groller,
com de per befa. Això va ser de vespre.

El matí, ben prest, t'haviem portat
cap a la fossa, a bescoll d'al·lots flonjos,
dintre el taüt contraxapat de pena:
els carrers, prims, s'ofegaren de vidre
i comentaris erràtics, fibrosos
de la vergonya del caminar nostre.

Vam escoltar, a cada passa que férem,
els teus peus flàccids, embotits, picar
per les parets de la caixa de roure.

I tot el poble erà el so dels teus peus.

(De *Rafel*)

III

Passà un estiu com una sotragada:

cada divendres, puntuals com llunes,
compràvem flors en el mercat del poble
-alguns clavells, potser crisantems blancs-
i les portàvem a la teva estança
de bell cadàver jove. Hi arribàvem,
tots tres seriosos, i ens meravellàvem
d'aquella magna pastoral de vísceres
i de marasmes que ens era la vida
en aquells mesos: deixàvem les flors,
i allà fumàvem una cigarreta
amb l'assossec del paladar molt tímid.
Un cert divendres, el sol va sotmetre
els llocs dels homes, amb vermells com xiscles,
i tanmateix nosaltres et portàrem
aquell manat habitual de ràbia
Ja de tornada, el sol ens maltractava
totes les passes per carrers plens d'èxode,
i se'ns clovia el pensament, com una
parpella bruta. Xops, un poc febrsos,
la noia d'una botiga ens volgué
abeurar amb una cervesa amarada
d'ombra i victòria. Tots tres vam somriure.
Ja coneguèrem que amb l'estiu s'havia
d'acabar aquella mort llarga i absurda.

(De *Rafel*)

VI. L'AMOR

Per a Antònia Mª Pou, aquest tríptic insuficient.

He estimat com un segle d'homes imperiosos.

Blai Bonet

I

Anava sol per nivells de fermesa,

jo, sortejant l'efecte de les veus,
i per finestres mostrava el meu nom,
sols un moment, per si em justificava
de la distància que amb el sentiment
jo mantenia, esporuguit i flèbil,
tallat en roca d'astúcies verbals.

Va succeir, emperò, que d'una certa
finestra va guaitar un dia la dona,
plena d'espècies en pell i en idees,
en un instant de fortuna i caprici.

Hi havia un blanc menorquí en el seu clam
i un blau efímer clos en les maneres:
un llarg convit de variables extrems
se m'oferia amb la seva demanda.

Vaig accedir-hi, practicant d'una ètica
bífida i plana, enllepolit dels caires
clàssics d'aquell absolut que em venia,
espès i tàctil com un temps fet home:
tot el dolor del final fou mesura,

amb un punt tràgic no mancat de gràcia,
quan la puixança del mal feia lloc
a un encanteri de viure amb els altres
que aquell amor primerenc i deforme
em féu signar, amb la testa humiliada.

(De *Rafel*)

II

No puc, Rafel, guardar semblança amb mi
mateix, ni estendre prèdica sincera
de la llei meva ni del meu costum,
des del moment que m'ha estat exigida
la tasca estrènua de transfigurar
el meu paisatge en un altre d'impropi.
Ans al contrari, hauré de trobar el goig
en la renúncia a certa convenció
d'aproximar una fe al meu sol llinatge,
car de la casta de l'home en fa mofa
el sentiment. I d'aquesta premissa
nova en diré aura, perquè m'ornamenta
tot el contorn d'una idea magnífica,
d'història arcana, que és la d'estimar,
i que impel·leix a seguir el seu dictat
amb una empenta de dubte i de regne,
en sincretisme estrany d'anhel i essència.
Mes tu, Rafel, no creguis tots els tòpics:
l'enamorat pot ésser un miserable,
un malastruc o un molt perfecte estòlid.
Però això sí: l'enamorat, a força
d'assedegar-se i d'assaciar-se, a força
de fer distància del seu cos per l'altre,
o encara a força de malvendre els anys,
l'enamorat, dic, basteix sempre vida.

(De *Rafel*)

III

Cel clar d'estiu, i el meu jorn ters i en punta

com unes anques pàl·lides i plenes,
de dona illenca en hora de carnatge.
Cel clar d'estiu tot el meu cos frement,
penjat d'un clau fascinant, poderós
com una esquena o com aquesta pàtina
que m'envernissa d'una actitud neta
i que m'allunya el temps de finitud,
tot fent simbiosi entre els meus gestos mínims
i l'essencial coneixença de l'altra.
Nova notícia de mi, cada cop
que estim, que és sempre: suvora el meu nom
gustós de terra en va creixent un altre
tot arrapat a la còrpora meva,
i que em suplanta amb un deix d'ironia,
amb un urgent compromís de sentit
per a la meva vida. Hi ha un cel clar
a punt de llàgrima dintre la cambra
on s'encabeix la meva carnadura,
bo i celebrant el permís de repòs
lliurat de fresc en virtut d'una nova
imatge molt més lleugera i completa,
i que serà deliquescient en mi,
per un procés total de transcendència:
tots els amants vivim en bell projecte.

(De *Rafel*)

VII. LA SOLITUD

I

En exercicis freqüents de silenci,
puc passejar-me com una penyora
entre ravals i perifèries denses,
i anar advertint els meus esquerps germans
en la diària pràctica del sol,
arreglerats component-se una mare,
o potser tot just una bona història
per excusar la seva heterodòxia.
També, Rafel, i si l'hora acompanya,
puc mirar fit a fit els ulls del segle
i sospesar-ne la mirada aquosa,
com la d'un nin imbècil que esguardàs
el vol petit d'una alosa damunt
un continent de terra que ell trepitja.
I encara em pot plaure d'examinar,
penjat del muscle de la meva ciència,
les perspectives que se'm van badant
a grumallons, amb un punt de sarcasme,
entre el carisma d'un futur en venda
i l'extraviada ombra de dues dècades.
Tot això puc fer, Rafel, i la resta
és tangent íntegra, en aquests moments
que em són donats per veure'm la natura:

la condició és la solitud, famosa
en aquest temps, com un diner perpetu.

(De *Rafel*)

II

Sabia jo algunes bones blasfèmies

en aquella època en què em seduïen
les temptacions d'un comerç de misèries,
i aquests carrers se'm feien tan llargs com
convé en aquests casos. Sí, en aquella època
tot just fumava i em deixava estrènyer
entre un sol brut i rètols de negocis,
tot passejant certa tendresa meva
sota balcons amb roba humida i fresca
a les baranes gruixudes de molsa.
Alguna dona podia insultar-me
i llençar esputs rere les meves passes,
testimoniant qualsevol pacte tèrbol
amb familiars meus de preclara estofa,
o bè em trobava amb grups d'al·lots que em feien
lulea a causa del meu posat d'hòstia:
tot això m'era indiferent. Jo deia
totes aquelles blasfèmies tan meves,
entrava en bars a consumir refrescs
i no donava fe de massa coses:
tenia tota aquella mort de tu
al davant meu, com un llarg panorama
per caminar-hi sense moltes ganes,
com una lluna esmaltada de ràbia,
i ja res més no em semblava fiable.

(De *Rafel*)

III

Talment retauls són aquests locals,

talment comarques d'un certs personatges
que tal vegada hi són rere cortines
i endomassats de plàstic i rajoles.
Els tassons, fràgils com els nostres ossos,
torcen el gest de tots els seus servents
en llargs reflexos de barrams i músiques.
Movem els membres satisfets de faules,
pensant que al món no li cal que parlem
massa, i trobam, amb argúcies provades,
els bons motius per voler la llum nova,
l'aire alborenc, confident prim de nits
passades com en una ampla estratègia
d'oblit efímer, però apassionat,
amb tot el rost d'algunes estadístiques.
Ens retirem, bruns i tapats de puntes
de cigarret, sense mirar l'asfalt,
prement volants com qui se prem les galtes
en deturar-se a comparar impostures:
tots van dient la solitud dels altres
mentre retornen sense companyia,
i molts ho fan sense adonar-se que entre
l'entotsolit i el solitari hi va
una molt parva i total diferència,
marcada amb nafres pulcres de paraules.

(De *Rafel*)

VIII. EL PENSAMENT

I

Les flors havien mort d'estolidesa
quan començarem a pensar nosaltres:
no es predicaven certes convulsions
massives, car els bells patrons ja havien
fet el ridícul molt sobradament.
L'estolidesa havia mort les flors,
ben cert: haguérem de veure finir
les grans passions dels pares, i escopir-hi
a sobre, pàl·lids de néixer amb la brossa.
I aquest estil d'haver crescut en unes
dècades tan concretes és el nostre:
el d'accedir a una vida quan tots volen
un mite, quan tothom discrepa sobre
mil·lenarisme en cenacles mediàtics
i tots practiquen el tast d'un silenci
considerat com a forma de pacte.
Per tot això, hem de riure sota el nas
quan, masegats, alguns ens escridassen
i se'ns acusa d'un excés pragmàtic
amb tons de veu ajupits i morosos:
el pragmatisme tan sols existeix
quan es declara el règim de batuda,
quan el fracàs és tota una divisa

i no es tolera que l'home arreceri
el seu voler en somriures i contactes.

(De *Rafel*)

II

Vaig encetar una veta setinada

i m'hi vaig perdre amb el pler d'un acòlit:
Rafel, el temps cogitat és gruixut
com el d'un mar, com el d'una ampla illeta
amb pisos farts d'obres folls d'esgrafiar
els seus llinatges minúsculs en murs
de bronze i morques, amb llengües d'estupre
pels anys viscuts i les formes de credo.
Com certa perla en licor, com en l'os
una besada, el meu desig s'escampa
entre certes i intuïcions túrgides,
sempre d'estranguis sota el pes del dubte,
i les idees em fan sanglots ràpids
sobre la fe en certa terra que estim:
proposicions millors que les pensades
m'arriben sempre en companyia d'àrids
sentiments contra la meva elegància.
Jo no puc riure amb el posat tan còmode
d'aquell qui pensa en termes de mesura:
no pot la urgència esser mai relativa,
i si en algun temps m'engrapa el deler
per la bellesa vista en perspectiva
de contemplar-me i dir-me la figura,
el que voldria aleshores seria
morir en oblit, i amb un bri d'ignomínia.

(De *Rafel*)

III

De pur reflex, vaig entrar en el teatre

—buit, derruït— dels afores del poble,
amb el poder d'una tarda pacífica.
Hi eren, tan sols, butaques roges dintre
fosques sublims, arnades de veus triples
en falsets tràgics. Ben al fons, d'un clau,
penjaven restes de la vestimenta
d'un jugador de cartes a l'antiga,
com un impacte de cicatrius blaves
regalimant pel mur rere l'escena.
Vaig emprovar-me'l i vaig declamar,
artificiós, un monòleg concís
d'en Pirandello. M'escoltaven unes
rates mossones, provistes d'espases
de mangarrufa entre els musells cendrosos.
Prest se'n cansaren, i jo vaig passar
als vestidors: pintures assecades,
afaits, roselles pel terra, un cert hàlit,
com de presència, en tots els passadissos.
Vaig voler eixir per la porta d'artistes,
i vaig asseure'm al sol, sobre un munt
d'ametlles crues. Lúcid, m'ocupaven
meditacions contundents, relatives
a aquella màgica defunció estètica
d'alguns caràcters familiars i nobles...

(De *Rafel*)

I

En l'ancestral moment irreversible,

la meva mare estrenyia les dents
i perbocava el broll de sang, el grum
de carn, la meva vida i l'ensorrada
sentimental i fecunda del pare.
Abandonats en el panteix, els metges
vessaven salves de mots genitals
-l'ampla alegria del germen florit-
en protocol per a l'esclat carnal
d'un actor nou, vinculat ben d'antuvi
a peces tràgiques, representables
i contingudes ja en tots aquells homes.
Algú d'entre ells, o potser la mateixa
mare, fitava un crucifix de guix
esdentegat, del qual penjava un crist
laci i molt feble, que marcava el temps
i el centre exacte d'aquella cambra àrdua,
mancabat déu fet màscara que veia
l'inici eixut de l'estimbada pròpia.
Quan jo vaig néixer, el temps esdevenia
lentament agre: els mites ja es marcién,
i jo, que havia d'assumir la glauca
quantitat mansa d'allò que s'esgota,
tan sols sabia emetre un plor caduc
i tàcit, com els vicis de la fe.

(D'Apoteosi del cercle)

ELS GRANS FINGIDORS

La cosa és pel seu nom, i aquest nom és sistema.

Tu i jo portam els rostres pintats de roig i negre,
i produïm el text des del caos al seny
o de la raó al somni, vius d'elegant anhel:
tornar a l'ànima com a una pàtria antiga,
a benefici nostre de més veure-hi, més llum.
Mes el nom pot ser pèrdua, i el sistema, una culpa.
I així, els rostres se'ns tinten del tot: de roig el teu;
el meu, opac. I es crema l'anhel, i em negues: tu,
hipòcrita lector, germa meu - o miratge?

(D'Apoteosi del cercle)

RENOU DE FONTS

Si dic: «idea», i tots em responeu: «estigma»,
i la por esdevé gràcia de gràcies, la més
alta i preuada, i, ja malalts, m'heu d'escoltar
entre tenebres, com un gran desert amb venes,
i si amb fervor dieu: «moda», i jo us responc: «símtoma»,
amb un estil cansat de sofista aberrant
(als ulls tota una pasqua i una carronya als ulls,
estèrils com el gest d'un Crist vell de tragèdia),
aleshores només ens resta un clam comú:
«Més alta, l'elegància de callar dignament».

(D'Apoteosi del cercle)

X

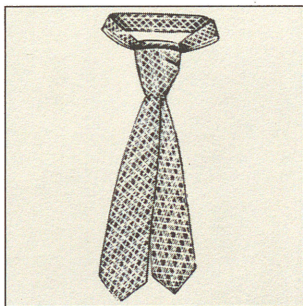
El meu principi és en el meu final:

quan no es perllongui ja la meva veu
en ecos ni converses, quan la meva
llar s'hagi reduït a suors d'algues,
lentes damunt les crostes d'un pantà,
quan es desfaci la meva carn pútrida
en verms i líquids, persistirà encara,
dins el fred, una retina que vessi
de tu i que em doni senya per emprendre
un cercle nou de temor i de requesta.
Un mar de cendres regurgitarà
la meva imatge redimida, tensa,
i altra vegada glatirà el meu flanc,
aquell que havia estat fendit per llança.
El meu final és en el meu principi:
una perplexitat d'illa em demana
néixer per caure, i viure el goig, el temps
i la pena, i que tot, després, retorni:
la mare i el silenci, el Crist i el plor
del naixement, el sacerdot i els monstres,
la ciutat i la manca, la tenebra,
la llum, la màscara i l'arrel i el tronc
i la fulla que integren el meu cos
dins el teu, en recerca viva: tot,
en l'ancestral moment irreversible.

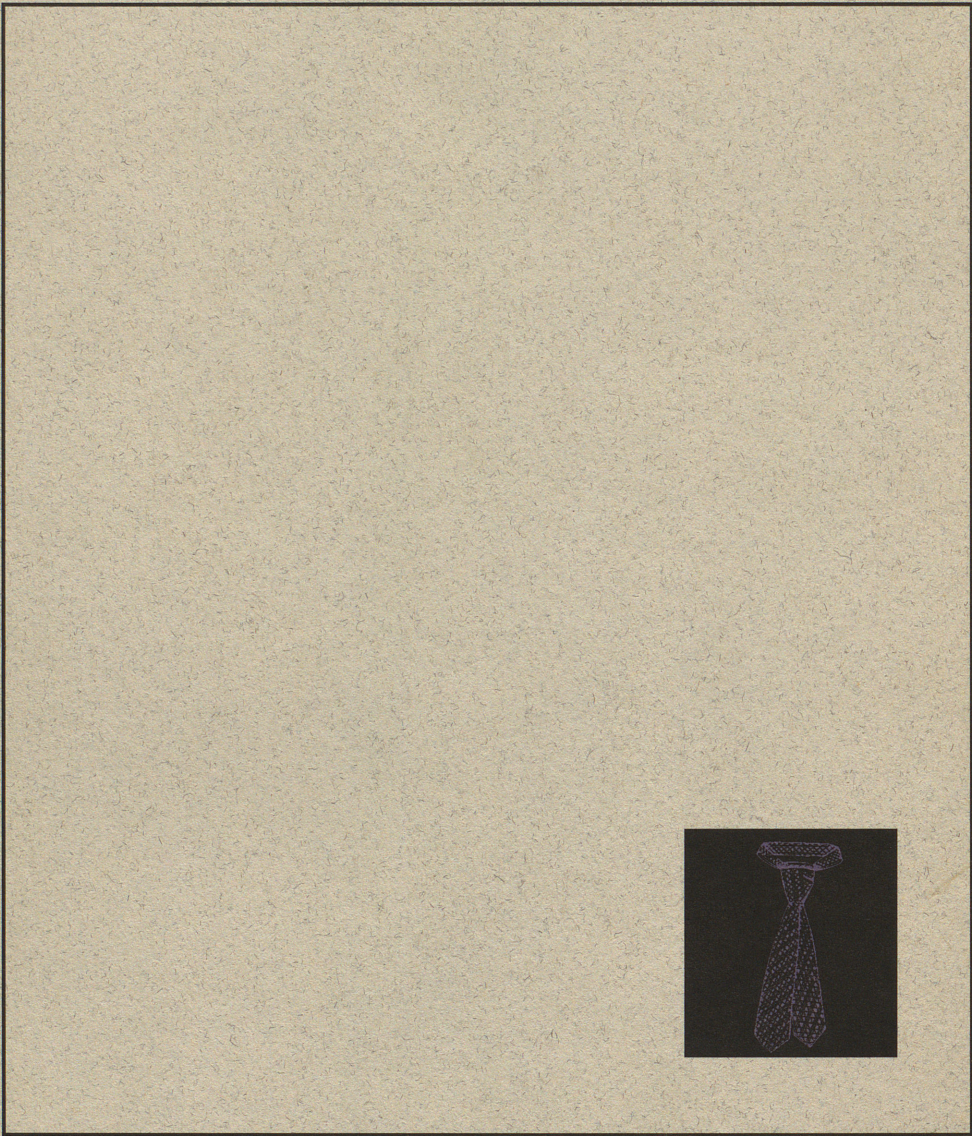
(D'Apoteosi del cercle)

La lectura d'aquests poemes ha estat realitzada per l'autor al Centre de Cultura de «Sa Nostra»

el dia 29 de gener de 1996

26. JOSEP MARÍ. *Poemes*
27. FRANCISCO J. DÍAZ DE CASTRO. *Noches de hotel*
28. MIQUEL CARDELL. *Les terrasses d'Avalon*
29. FELIPE BENÍTEZ REYES. *Poemas*
30. BARTOMEU FIOL. *Canalla contra establishment*
31. MARIA VILLANGÒMEZ. *Entre la mar i el vent*
32. CÉSAR ANTONIO DE MOLINA. *Poemas*
33. LUIS ALBERTO DE CUENCA. *Poemas*
34. M. LÓPEZ CRESPI. *L'obscura ànsia del cor*

Universitat de les
Illes Balears

"SA
NOS
TRA"

Obra Social
i Cultural